

Waterschap
Rivierenland

Legger waterkeringen

Toelichting

*sterke dijken
schoon water*

Versie	Datum	Aanpassingen
1	10 februari 2022	Eerste versie Toelichting legger waterkeringen

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	1
1.1	Waarom een legger	1
1.2	Van Waterwet naar Omgevingswet	1
1.3	Doel van dit document	2
2	Legger en de begrippen	3
2.1	Legger	3
2.2	Categorieën waterkeringen.....	3
2.3	Zonerings.....	3
2.4	Profiel van vrije ruimte	4
2.5	Bouwgrens.....	4
2.6	Leggervlak.....	4
3	Onderhoudsplicht en onderhoudsplichtigen	5

1 Inleiding

1.1 *Waarom een legger*

Waterschap Rivierenland is als beheerder van de waterkeringen op grond van artikel 5.1 van de Waterwet verplicht een normatieve legger vast te stellen, waarin is omschreven waaraan waterkeringen naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Van de legger maakt deel uit een overzichtskaart, waarop de ligging van waterstaatswerken en daaraan grenzende beschermingszones staat aangegeven. De legger gaat vergezeld van een technisch beheersregister met betrekking tot primaire waterkeringen dan wel waterkeringen ten aanzien waarvan toepassing is gegeven aan artikel 2.4 Waterwet, waarin de voor het behoud van het waterkerend vermogen kenmerkende gegevens van de constructie en de feitelijke toestand nader zijn omschreven. Naast de legger op grond van de Waterwet is er ook een onderhoudslegger. De grondslag hiervoor is artikel 78, tweede lid van de Waterschapswet. De onderhoudslegger bevat de aanwijzing van onderhoudsplichtigen en de onderhoudsverplichtingen binnen het waterschapsgebied. Waterschap Rivierenland kent een hybride legger waterkeringen. Deze legger is een combinatie van de normatieve legger en de onderhoudslegger. Deze legger waterkeringen beschrijft de normatieve toestand waaraan waterkeringen naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Daarnaast wordt beschreven wie welke waterkeringen moet onderhouden.

In de Keur Waterschap Rivierenland 2014 (hierna: keur) staat voor welke handelingen of activiteiten een vergunning nodig is. Voor sommige activiteiten zijn algemene regels vastgesteld. Als aan deze regels wordt voldaan dan is er geen vergunning nodig. De werkzaamheden moeten wel bij het waterschap worden gemeld. Als niet kan worden volstaan met een meldplicht of als niet wordt voldaan aan de voorschriften die zijn verbonden aan een melding, dan bestaat er op grond van de keur een vergunningplicht. Voor het beoordelen van vergunningaanvragen heeft het waterschap beleidsregels vastgesteld.

1.2 *Van Waterwet naar Omgevingswet*

Sinds eind 2009 is de Waterwet de grondslag voor het integraal waterbeheer. Het is één van de 26 wetten die op een nog nader te bepalen datum op zal gaan in de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt één grondslag voor omgevingswaarden, één planstelsel en (algemene) regels voor activiteiten en besluitvorming over projecten. De wet introduceert een aantal nieuwe instrumenten. Een van deze instrumenten voor de waterschappen is de waterschapsverordening. Deze vervangt de keur en de algemene regels. Een ander gevolg van de Omgevingswet is dat de regels over onderhoudsplichten in een aparte verordening worden opgenomen: de Onderhoudsverordening wateren en waterkeringen.

Wanneer de Omgevingswet in werking treedt, gaat de grondslag van de normatieve legger over van artikel 5.1 van de Waterwet naar artikel 2.39 Omgevingswet. Daarnaast wordt de keur vervangen door de Waterschapsverordening en de Onderhoudsverordening wateren en waterkeringen Waterschap Rivierenland 2022.

De zonering van de waterstaatswerken en beschermingszones wordt onder de Omgevingswet niet langer in de legger opgenomen maar aangewezen in de Waterschapsverordening. Onder de Omgevingswet is een waterstaatswerk en een beschermingszone een beperkingengebied. In de Waterschapsverordening staan alle regels die bepalen welke activiteiten waar in ons beheergebied mogen plaatsvinden en onder welke voorwaarden.

1.3 Doel van dit document

Het doel van dit document is tweeledig:

1. Het weergeven van de functie en positie van de legger waterkeringen in relatie tot het juridisch beheer en onderhoud van de waterkeringen;
2. Het beschrijven van de juridische grondslag van de legger waterkeringen.

2 Legger en de begrippen

2.1 Legger

De legger waterkeringen bestaat uit een combinatie van de normatieve legger zoals bedoeld in artikel 5.1 van de Waterwet en de onderhoudslegger zoals bedoeld in artikel 78, tweede lid, van de Waterschapswet. De legger van een waterkering (dijk, kade) bestaat uit een set (situatie)kaarten en (legger)dwersprofielen van de waterkering en zijn directe omgeving en deze toelichting. Van de tekeningen valt af te lezen, waaraan de waterkering moet voldoen als het gaat over de ligging, vorm, afmeting, en constructie. Het waterschap legt zo de gegevens vast om te kunnen controleren of de waterkeringen sterk genoeg zijn. Uit de toelichting blijkt verder wie verplicht is de waterkering te onderhouden.

2.2 Categorieën waterkeringen

Er is een onderscheid aangebracht tussen drie categorieën van waterkeringen die in ieder geval in de legger opgenomen worden: primaire, regionale en overige waterkeringen. De primaire keringen worden aangewezen en genormeerd door het Rijk. De regionale keringen worden aangewezen en genormeerd door de provincies. De overige keringen tenslotte worden aangewezen en genormeerd door het waterschap.

Primaire waterkeringen zijn waterkeringen met een nationaal belang voor de waterveiligheid. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën primaire waterkeringen:

- A. Dijken, duinen en kunstwerken die rechtstreeks bescherming bieden tegen de zee, grote rivieren, het IJsselmeer of het Markermeer;
- B. Waterkeringen die waterkeringen uit categorie A of C verbinden, zoals de Afsluitdijk en de Zeeuwse dammen;
- C. Waterkeringen die indirect tegen buitenwater beschermen, zoals de Diefdijk.

Regionale waterkeringen zijn waterkeringen met een regionaal belang voor de waterveiligheid.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Boezem- en polderkaden;
- Dijken langs regionale rivieren, langs kanalen;
- Compartimenteringskeringen.

Overige waterkeringen zijn alle niet-primaire en niet-regionale waterkeringen, waar het waterschap zorg voor draagt. Voorbeelden hiervan zijn:

- Voorliggende waterkeringen;
- Overloopkaden;
- Zomerkaden;
- Ring- en kwelkades;
- Kaden van hoogwatercircuits;
- Landscheidingen.

2.3 Zonerings

De keur bepaalt het volgende over:

- *beschermingszone*: een zone die aan een waterstaatswerk grenst. In deze zone kunnen voorschriften en beperkingen gelden om het waterstaatswerk te beschermen;

- *waterstaatswerk*: oppervlaktewaterlichaam, bergingsgebied, waterkering of ondersteunend kunstwerk;
- *waterkering*: een verhoging die water kan tegenhouden. Dit kan een verhoging zijn die door mensen is aangelegd, maar ook een natuurlijke verhoging of hooggelegen gronden met ondersteunende kunstwerken. Voorbeelden van een waterkering zijn: dammen, dijken, kades, keermuren, kunstwerken en hoge gronden.

Direct naast de waterkering liggen aan weerszijden de beschermingszones. Zij maken geen onderdeel uit van het waterstaatswerk zelf.

2.4 Profiel van vrije ruimte

Het 'profiel van vrije ruimte' (PVVR) staat weergegeven op de legger. Het is de ruimte die is gereserveerd voor toekomstige verbeteringen van een waterstaatswerk. Deze ruimte ligt aan beide kanten van een waterstaatswerk of van een toekomstig waterstaatswerk. De ruimte kan ook boven of onder een (toekomstig) waterstaatswerk liggen. Dit is vastgelegd in de legger. Het waterschap wil met behulp van de keur en de beleidsregels de ruimte binnen dit profiel zoveel mogelijk vrij houden om deze uitbreidbaarheid te waarborgen. Het 'profiel van vrije ruimte' dient dan ook als toetsingskader voor het waterschap bij het beoordelen van aanvragen om een watervergunning.

2.5 Bouwgrens

De bouwgrens is een grens die als zodanig op de legger is aangegeven en die een gebied afbakt waarbinnen ter bescherming van een waterkering een bouwverbod geldt.

De in de legger opgenomen bouwgrens heeft als doel de waterkering en zijn directe omgeving tot een bepaalde afstand vrij te houden van bebouwing en verdere bebouwing te beperken. Dit houdt ook in dat de bouwgrens voor gebieden die al bebouwd zijn, anders is dan die voor onbebouwde gebieden. De bouwgrens dient dan ook als toetsingskader voor het waterschap bij het beoordelen van aanvragen om een watervergunning.

2.6 Leggervlak

Een leggervlak is een vlak aangegeven op de leggerkaart waarbinnen het bestemmingsplan bebouwing mogelijk maakt en die geheel of gedeeltelijk tussen de bouwgrens en de waterkering ligt. Het leggervlak heeft als doel bestaande bouwrechten, zoals verwoord in het op de peildatum geldende bestemmingsplan, in de legger inzichtelijk te maken. De leggervlakken worden gebruikt als toetsingskader voor het waterschap bij het beoordelen van aanvragen om een watervergunning.

3 Onderhoudsplicht en onderhoudsplichtigen

Het waterschap is als beheerder niet als enige verantwoordelijk voor het onderhoud van de waterkering. Deze legger wijst namelijk, overeenkomstig artikel 78, tweede lid van de Waterschapswet, de eigenaar aan als degene die het **gewone onderhoud** van de waterkering uitvoert. Wat het gewone onderhoud inhoudt, is in de keur beschreven. Het waterschap houdt als beheerder van de waterkering toezicht op het gewone onderhoud.

Het **buitengewoon onderhoud** zoals dat in de keur is beschreven en wat het in stand houden van het (legger)profiel van de waterkering inhoudt, wordt verricht door het waterschap, tenzij bij of krachtens een wet, reglement of verordening anders is bepaald. Maar ook in dat geval behoudt het waterschap als beheerder altijd haar zeggenschap.

De **onderhoudsplicht van objecten** met alle bijbehorende voorzieningen¹ die zich op, in of nabij het dijklichaam (en zich veelal op het eigendom van het waterschap) bevinden en die met een vergunning van het waterschap als beheerder zijn toegestaan of worden geacht te zijn toegestaan, berust bij de gebruiker of beheerder van deze objecten, tenzij in de vergunning anders is vermeld.

Enkele voorbeelden:

- de onderhoudsplicht van wegen en paden op of nabij de waterkering met de bijbehorende op- en afritten, verhardingen, fundaties, bermen, bebording, etc. ligt bij de wegbeheerder (meestal de gemeente of een andere overheid);
- de onderhoudsplicht van voorzieningen zoals afritten, trappen en paden naar particuliere percelen of naar andere objecten ligt bij de eigenaren van die percelen of objecten;
- de onderhoudsplicht van nutsvoorzieningen ligt bij het betreffende nutsbedrijf;
- de onderhoudsplicht van (bouw)werken ligt bij de vergunninghouder, tenzij in de vergunning anders is vermeld.

In de keur is het volgende opgenomen ten aanzien van de onderhoudsplicht:

Artikel 2.1. Onderhoudsplichtigen

1. *Onderhoudsplichtig zijn diegenen die in de legger op grond van de Waterschapswet of in Artikel 2.13 van deze keur tot het verrichten van gewoon of buitengewoon onderhoud aan waterstaatswerken zijn aangewezen.*
2. *Onderhoudsplichtigen van waterstaatswerken zijn verplicht tot instandhouding van het waterstaatswerk overeenkomstig zijn functie.*

Ten aanzien van het onderhoud aan waterkeringen is het volgende opgenomen:

Afdeling 2.2 Gewoon onderhoud aan waterkeringen

De onderhoudsplichtigen van waterkeringen dragen te allen tijde zorg voor een goede toestand van de waterkeringen door onder andere het bestrijden van schadelijk wild, met uitzondering van muskus- en beverratten, en van schadelijke begroeiingen, het herstellen van beschadigingen en het in stand houden van begroeiingen en materialen, dienstig aan de waterkering

---

¹ Bedoeld zijn ook de werken genoemd in de keur.

Artikel 2.3 Buitengewoon onderhoud aan waterkeringen

- 1. De onderhoudsplichtigen van waterkeringen zijn verplicht tot instandhouding daarvan overeenkomstig het in de legger ingevolgde de Waterwet bepaalde omtrent ligging, vorm, afmeting en constructie.*
- 2. Buitengewoon onderhoud mag niet worden uitgevoerd in de periode van 15 oktober tot 1 april.*

Artikel 2.4 Onderhoud ondersteunende kunstwerken en werken

- 1. De onderhoudsplichtigen van ondersteunende kunstwerken of werken die in, op, aan of boven waterkeringen of de beschermingszone zijn aangebracht en mede een waterkerende functie hebben, zijn verplicht deze waterkerend te houden.*
- 2. De middelen bestemd tot afsluiting van kunstwerken dienen door de onderhoudsplichtigen in goede staat te worden onderhouden en zo vaak als dat door het bestuur nodig wordt geoordeeld, dient de goede werking te worden getoond. Het waterkerend houden betreft zowel de instandhouding als het functioneren van het werk.*